

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității Legii nr. 583-XV
din 25 octombrie 2001 "Cu privire la punerea în aplicare
a art. 16 din Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 "Privind
organizarea judecătorească"*

Nr.26 din 23.05.2002

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.71-73/16 din 06.06.2002

* * *

* M.O., 2001, nr.131-132, art.993.

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ	- președinte
Mihai COTOROBAI	- judecător
Constantin LOZOVANU	- judecător
Dumitru PULBERE	- judecător-raportor
Elena SAFALERU	- judecător-raportor

cu participarea Tatianeii Berladean, grefier, Bogdan Ciubotaru, reprezentantul grupului de deputați al fracțiunii parlamentare a Partidului Popular Creștin Democrat I.Roșca, V.Cubreacov, Ș.Secăreanu, R.Paterău, A.Conișescu, E.Zubcu, V.Chilat, I.Glavan, S.Gîrlă - autori ai sesizării, avocatului parlamentar Constantin Lazari, autorul sesizării, și reprezentantului permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională Ion Mîțu, conducîndu-se după art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, art. 4 alin.(1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1) lit. a) și art. 16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință publică dosarul privind controlul constituționalității Legii nr.583-XV din 25 octombrie 2001 "Cu privire la punerea în aplicare a art. 16 din Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 "Privind organizarea judecătorească".

Drept temei pentru examinarea dosarului au servit sesizările deputaților fracțiunii parlamentare a Partidului Popular Creștin Democrat și a avocatului parlamentar Constantin Lazari, depuse în conformitate cu art. 24 și art. 25 lit. g) și i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 lit. g) și i) și art. 39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin deciziile Curții Constituționale din 18 februarie și 1 aprilie 2002 sesizările au fost acceptate spre examinare în fond, conexe într-un dosar și înscrise în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizărilor au fost solicitate puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii.

Examinînd materialele dosarului, punctele de vedere solicitate, audiind informația judecătorilor-raportori și argumentele părților, expuse în ședință,

Curtea Constituțională

a constatat:

1. La 25 octombrie 2001 Parlamentul a adoptat Legea nr. 583-XV "Cu privire la punerea în aplicare a art. 16 din Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 "Privind organizarea judecătorească" (în continuare - Legea nr. 583-XV).

Potrivit art. 1 din Legea nr.583-XV, președinții și vicepreședinții judecătoriilor, tribunalelor și ai Curții de Apel numiți în funcție pînă

la intrarea în vigoare a Legii nr.486-XV din 28 septembrie 2001 rămîn în funcție pînă la expirarea termenului de 4 ani, care începe la data numirii lor în funcție.

Art. 2 din aceeași lege prevede că Consiliul Superior al Magistraturii va selecta candidaturile pentru funcțiile de președinți și vicepreședinți ai instanțelor judecătorești a căror perioadă de aflare în funcție la data intrării în vigoare a Legii nr.486-XV din 28 septembrie 2001 a depășit 4 ani și, în termen de o lună, le va înainta Președintelui Republicii Moldova spre numire în funcție.

2. În sesizarea deputaților în Parlament se susține că prevederile Legii nr.583-XV contravin dispozițiilor art. 22 și 76 din Constituție, deoarece ele reglementează raporturi juridice apărute înainte de intrarea în vigoare a legii. Dispoziția privind durata de 4 ani a mandatului președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești se referă și la unele mandate a căror exercitare a început cu mult înainte de 5 octombrie 2001, data intrării în vigoare a Legii nr.486-XV, pentru care fapt legea contestată poartă un caracter retroactiv. Autorii sesizării consideră că "durata de 4 ani a mandatului președinților și vicepreședinților este valabilă în cazul persoanelor care au fost numite în respectivele funcții după 5 octombrie 2001, iar pentru persoanele care au fost numite în funcție înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 486-XV mandatele se prelungesc cu 4 ani, începînd cu 5 octombrie 2001".

Aceleași argumente de neconstituționalitate sînt invocate și în sesizarea avocatului parlamentar Constantin Lazari. În afară de aceasta, avocatul parlamentar consideră că legea contestată contravine normelor internaționale recunoscute de Republica Moldova, precum și dispozițiilor art. 6 și art. 116 din Constituție.

3. Raportînd prevederile legale contestate la dispozițiile constituționale, Curtea Constituțională reține următoarele.

Legea, ca act normativ, se adoptă de către organul competent pentru a reglementa anumite relații sociale, a determina conduita și comportamentul subiecților de drept, al tuturor celor chemați să o respecte atîta timp cît ea este în vigoare. Din momentul intrării în vigoare legea guvernează raporturile sociale ce fac obiectul ei de reglementare și acționează numai în prezent și viitor.

Potrivit art. 16 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 "Privind organizarea judecătorească"*, instanțele judecătorești sînt conduse de cîte un președinte, care, pe lîngă atribuțiile de judecător, exercită atribuții de administrare.

* M.O., 1995, nr. 58, art. 641.

Președinții judecătoriilor, tribunalelor și cel al Curții de Apel sînt ajutați de vicepreședinți.

Conform art. 16 alin. (3) din Legea privind organizarea judecătorească, președinții și vicepreședinții judecătoriilor, tribunalelor și ai Curții de Apel sînt numiți în funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

Pînă a fi modificat, art. 16 alin. (3) din Legea privind organizarea judecătorească nu prevedea termenul de exercitare a funcției de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești. Președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești, care exercitau aceste funcții, deci, nu dețineau un mandat imperativ.

Ca urmare a adoptării Legii nr. 486-XV din 28 septembrie 2001 "Pentru modificarea art. 16 din Legea nr. 514- XIII din 6 iulie 1995 "Privind organizarea judecătorească" (în continuare - Legea nr. 486-XV),

președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești se numesc în funcție pe un termen de 4 ani**.

** M.O., 2001, nr.121-123, art. 865.

Modul de punere în aplicare a Legii nr. 486-XV a fost stabilit prin Legea nr. 583-XV, care face obiectul sesizării.

Dispozițiile legale citate reglementează aspectele organizatorice ale funcționării instanțelor judecătorești, numirea și deținerea unor funcții administrative în instanțele judecătorești.

Potrivit art. 115 alin. (4) din Constituție, organizarea instanțelor judecătorești este stabilită prin lege organică.

Conform sensului dispozițiilor constituționale, organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești nu numai că sînt de competența legislativului, dar și impun condiția de a fi reglementate prin lege organică (art. 72 din Constituție).

Astfel, Parlamentul, în limitele atribuțiilor de bază ce-i revin, modificînd art. 16 alin. (3) din Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995, a stabilit termenul concret de 4 ani pentru deținerea funcțiilor de președinte și vicepreședinte al instanței judecătorești.

Curtea apreciază că această dispoziție legală nu contrazice art. 6, art. 22, art. 76 și art. 116 din Constituție.

Dispoziția normativă nouă, care stipulează că termenul de aflare în funcțiile de președinte și vicepreședinte al instanței judecătorești este de 4 ani, nu aduce atingere garanției constituționale a autorității judecătorești, inamovibilității judecătorului, independenței instanței judecătorești.

Argumentele autorilor sesizării, potrivit cărora "durata de 4 ani a mandatului președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești este valabilă în cazul persoanelor care au fost numite în respectivele funcții după 5 octombrie 2001, iar pentru persoanele care au fost numite în funcție înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 486-XV mandatele se prelungesc cu 4 ani, începînd cu 5 octombrie 2001", nu pot fi reținute de către Curtea Constituțională ca motiv de a declara legea contestată drept neconstituțională.

În conformitate cu art. 31 alin. (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea examinează în exclusivitate probleme de drept.

Curtea Constituțională nu interpretează legile și, deci, nu-și poate expune opinia asupra dispoziției legale care reglementează începutul duratei de 4 ani a mandatului președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, care au fost numiți în aceste funcții pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 486-XV.

Nici Constituția, nici Legea privind organizarea judecătorească nu reglementează modul de eliberare din funcție a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești în cazul modificării legislației.

4. În opinia autorilor sesizării, stabilirea duratei de 4 ani a mandatului președintelui și vicepreședintelui instanței judecătorești pentru persoanele care au fost numite în aceste funcții cu mult înainte de 5 octombrie 2001 ar însemna impunerea principiului retroactivității legii, ceea ce ar atrage încălcarea dispozițiilor art. 22 din Constituție.

Curtea Constituțională nu poate reține aceste argumente pentru următoarele considerente.

Dispozițiile art. 22 din Constituție (privind neretroactivitatea legii) se rezumă la aceea că nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît

cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Principiul neretroactivității legii are un caracter universal, ține de stabilitatea ordinii de drept, urmărește protejarea libertăților, contribuie la adâncirea securității juridice și a certitudinii raporturilor interumane.

Este de observat, totodată, că principiul neretroactivității legii nu este un principiu cu caracter absolut. Or, art. 22 din Constituție prevede retroactivitatea normelor juridice penale mai favorabile. În afară de aceasta, teoria contemporană a dreptului admite ca excepții de la principiul neretroactivității legii normele juridice cu caracter imperativ - legile interpretative, precum și normele juridice în care legiuitorul a stabilit expres că ele se vor aplica retroactiv. Din titlul și conținutul legii contestate rezultă neîndoielnic că ea este un act de interpretare oficială. Prevederile acestei legi se referă la președinții și vicepreședinții judecătoriilor, tribunalelor și ai Curții de Apel numiți în funcție până la 5 octombrie 2001 și care la data indicată se aflau în funcțiile respective mai mult sau mai puțin de 4 ani. Deci, legiuitorul în cazul de față a instituit modalitatea de aplicare a Legii nr. 486-XV.

Legea contestată, fiind o lege interpretativă, nu aduce atingere libertăților, stabilității ordinii de drept, înfăptuirii justiției și nu încalcă dreptul constituțional al cetățenilor privind accesul la o funcție publică.

În acest sens reglementarea instituită prin legea contestată este oportună și nu contravine principiului neretroactivității legii.

Este de menționat că legea în discuție nu prevede interdicții pentru numirea în funcția de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești a persoanelor care au exercitat astfel de funcții mai mult de 4 ani.

5. Argumentele avocatului parlamentar, potrivit cărora reglementările cuprinse în Legea nr. 583-XV din 25 octombrie 2001 contravin art. 6 și art. 116 din Constituție sînt nefondate din următoarele considerente.

Art. 6 și art. 116 din Constituție nu se referă la problema discutată, ele nu reglementează chestiunile ce țin de administrarea instanțelor judecătorești.

Legea contestată a fost adoptată în conformitate cu art. 66 lit. c) din Constituție care prevede că una din atribuțiile de bază ale Parlamentului este interpretarea legii și asigurarea unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării.

Art. 116 alin. (1) din Constituție (privind statutul judecătorului) stipulează că judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

Instituția inamovibilității judecătorului rezidă în faptul că judecătorii nu pot fi revocați, suspendați sau eliberați din funcție, pensionați, transferați și nici sancționați disciplinar decît în cazurile și cu respectarea formelor și a condițiilor prevăzute de lege.

Inamovibilitatea privește statutul judecătorului, și nu aptitudinile acestuia pentru funcția de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești.

Astfel, afirmația avocatului parlamentar că legea contestată contravine art. 116 din Constituție este lipsită de temei.

În plus, Curtea reține că deținerea funcției de președinte sau de vicepreședinte al unei instanțe judecătorești nu poate fi considerată ca un drept cîștigat definitiv.

Nu poate fi reținută nici teza invocată în sesizarea avocatului parlamentar Constantin Lazari, potrivit căreia Legea nr. 583-XV contravine normelor internaționale, dat fiind faptul că nu există astfel

de norme, care ar reglementa durata mandatului președintelui sau vicepreședintelui instanței judecătorești.

Rezoluțiile 40/34 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985 ale Adunării Generale a ONU, la care se referă autorul sesizării, vizează principiile fundamentale privind independența magistraturii, incompatibilitatea funcției de judecător cu alte funcții, inamovibilitatea și imparțialitatea judecătorului, și nicidecum atribuțiile de administrare, pe care acesta le exercită atâta timp cât deține funcția în cauză.

Pentru considerentele expuse, conducându-se după art. 140 din Constituție art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 62 și art. 68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Recunoaște constituțională Legea nr.583-XV din 25 octombrie 2001 "Cu privire la punerea în aplicare a art. 16 din Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 "Privind organizarea judecătorească".

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 23 mai 2002.

Nr. 26.